

ALDONA VASILIAUSKIENĖ

Šiaulių universitetas

ALBINAS ŠMULKŠTYS – DVASINIŲ VERTYBIŲ IEŠKOTOJAS

Albinas Šmulškštys in the Quest for Spiritual Values

SUMMARY

Albinas Šmulškštys (2.1.1918–23.9.2004), a son of Suvalkija, a doctor of medicine (1948) and member of the Lithuanian Catholic Academy of Science, came back to Lithuania (1994) half a century after he left it, in 1944. For some time he lived in Vilnius, but later changed to Panevėžys. He resided in Panevėžys until his death, and was buried there.

In 1994, Šmulškštys published his first poetry book *Unheard-of and Unseen Fairy-Tales*. His next book, *Letters to the Children's Kingdom*, came out in 2000. It stressed the importance of the ruler and his moral policy in the nation's life, and the importance of spiritual values, based on faith, morals and truth. Šmulškštys is known as a translator of philosophical and theological books from English, German and French.

Dr Albinas Šmulškštys supported or fully covered the publication costs of about 20 books, he purchased modern medical equipment for the out-patients' clinic of his native Liudvinavas (Marijampolė) and the family clinic in Panevėžys, provided doctors with free medicaments, and together with other doctors went on visits to remote villages to give free consultations to the old and nursing mothers. By sharing his own spiritual values, and by his philanthropic deeds, Dr Šmulškštys left a bright, yet still little-known, mark in the history of our nation.

PRATARMĖ

Suvalkijos krašto sūnus, medicinos mokslų daktaras (1948 m.), Lietuvių katalikų mokslo akademijos narys (1964 m.)
Albinas Šmulškštys (1918 01 02–2004 09

23), 1944 m. pasitraukęs iš Lietuvos, į ją sugrįžo po pusės amžiaus. Kurį laiką gyvenęs Vilniuje, pasirinko Aukštaitiją – Panevėžį. Tačiau, neišgyvenęs ir dešimt-

RAKTAŽODŽIAI: Albinas Šmulškštys, gydytojas, mecenatas, kultūra, menas, Lietuva, išėivija.

KEY WORDS: Albinas Šmulškštys, physician, Maecenas, culture, art, Lithuania, emigration.

mečio, mirė Panevėžio Šv. apaštalu Petro ir Povilo bažnyčioje šv. Mišių metu. Neatsitiktinė mirtis: Albinas Šmulškštys gyveno svarbiausiu Dievo įsakymu – meile. Savo gerais darbais plačiai išgarsėjęs medikas išėivijoje gausiai dalijo finansinę paramą: knygų leidybai, renginių organizavimui, kitoms kultūrinėms reikmėms, nelaimėn patekusiems asmenims ar šiaip stokojantiems. Jo mecenatoriška veikla itin išsiplėtė sugrįžus į Lietuvą: vien Valdovų rūmų atstatymui 2002 m. paaukėjo maždaug 70 000 Lt. Žinoma Albino parama leidžiant knygas, ligoninėms bei poliklinikoms įgyta medicinos aparatūra, ligoniams dalyti vaistai ir kitokia gausi labdara, jo dėmesys menui, literatūrai. Jo pastangos daryti viską, kad Lietuva suklestėtų, taptų plačiai žinoma ir vertinama. Tad neatsitiktinai dr. Albino Šmulškščio veikla su-
laukė spaudos dėmesio.

Darbe pirmąsyk pateiktoje dr. Albino Šmulškščio – gydytojo, kultūrologo, mecenato – bibliografijoje apžvelgiame spausdintą medžiagą ir archyvinius duomenis. Spausdintą medžiagą suskirstėme pagal tematiką (biografinės apžvalgos, įvairių gyvenimo bei veiklos krypčių analizė, A. Šmulškščio pasakojimai – interviu, nekrologai, atsiminimai) bei formą (įvairiuose leidiniuose ar periodikoje išspausdinti straipsniai). Detalizuosime mūsų išskirtas dr. A. Šmulškščio bibliografijos kryptis.

Dr. Albinas Šmulškštys minimas Lietuvos enciklopedijoje¹, JAV lietuviams skirtame biografijų žinyne², Lietuvių rašytojų sąvade³, lietuvių ir anglų kalbomis išleistame Lietuvos rašytojų sąjungos žinyne⁴, ateitininkų medikų korpo-

racijai *Gaja* skirtame leidinyje⁵, knygoje, skirtoje egzodo vaikų ir jaunimo literatūrai⁶. Jam skirta vietos XXII tarptautinės Baltijos šalių mokslinės konferencijos išleistose tezėse⁷ bei Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto 225 metų jubiliejui skirtame leidinyje *Vilniaus medicinos istorijos almanachas*⁸.

Be minėtų leidinių A. Šmulškščio pavardę randame ir periodikoje. Apie jį rašė Vida Bielskytė⁹, Ingrida Breivienė¹⁰, Laimutis Genys¹¹, Alfredas Guščius¹², Justas Jasėnas¹³, Jonas Kazakaitis¹⁴, Zita Kukuraitienė¹⁵, Lionė Lapinskienė¹⁶, Laima Lapėnienė¹⁷, Elena Mezginaitė¹⁸, Antanas Naujokaitis¹⁹, Gertrūda Rinkūnienė²⁰, dr. Aldona Vasiliauskienė²¹, Bronius Vertelka²², Valentina Žigienė²³.

Minėti autoriai apžvelgia jo gyvenimą ar atskiras veiklos kryptis. Kiek daugiau A. Šmulškštys minimas kaip Valdovų rūmų atstatymo mecenatas²⁴, pristatomos jo knygos²⁵ ar sukurtas filmas²⁶. Yra keletas straipsnių, kur dr. A. Šmulškštys paminėtas kaip vieno ar kito renginio dalyvis²⁷. Mirus dr. A. Šmulškščiu Lietuvos spaudoje pasirodė nekrologai²⁸, apie jį, dr. Rimvydo Sidrio iniciatyva, įdomios medžiagos pateikė ir išėivijos dienraštis *Draugas*: šešiuose numeriuose trijų dr. A. Šmulškščio draugų – dr. Rimvydo Sidrio, dr. Petro Kisieliaus ir Vytauto Volerto prisiminimai bendru pavadinimu „Paskutinis Jotvingis“²⁹.

Kultūros filosofijos ir meno instituto 2006 m. kovo mėn. 30–31 d. Vilniuje organizuotoje Mokslo istorikų konferencijoje *Filosofinis bei sociologinis sampratų aptarimas* skaitytas pranešimas *Dr. Albinas Šmulškštys – istorijos ir dvasinių vertybių ieškotojas*, kuriame pirmąsyk ši asmenybė

pristatyta mokslo visuomenei³⁰, jam skirtas pranešimas ir XXII tarptautinėje Baltijos šalių mokslinėje konferencijoje, vykusioje 2006 m. spalio 5–6 dienomis Vilniuje ir Kaune³¹ ir, kaip jau minėta, jubiliejiniame Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto leidinyje *Vilniaus medicinos istorijos almanachas*, skirtame Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto 225 metų jubiliejui, skyriuje *Iškilias asmenybes prisimenant* išspausdintas mokslinis straipsnis *Gydytojo Albino Šmulškčio – studento mediko vilniečio – gyvenimo vingiai*³².

Duomenų apie dr. A. Šmulkštį randame ir archyvinėje medžiagoje, iki šiol nesulaukusioje tyrinėtojų dėmesio. Tai Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Rankraščių skyriuje (PAVB RS)³³, Lietuvos centriniame valstybės archyve (LCVA)³⁴ bei autorės asmeniniame archyve³⁵ saugoma medžiaga.

Pirmąkart į mokslinę apyvartą įvesta archyvinė medžiaga itin svarbi – ji padeda nustatyti Albino Šmulškčio studijų metus Kauno ir Vilniaus universitetuose.

Dr. Albinas Šmulkštys Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešajai bibliotekai, kurioje praleisdavo daug laiko, yra padovanojęs nemaža savo dokumentų³⁶, jie yra 53 fonde (47 vienetai) ir pristatomi bibliotekos rankraščių rinkinių rodyklėje³⁷.

Lietuvos centriniame valstybės archyve (LCVA) yra keletas A. Šmulškčio – Vilniaus universiteto studento – dokumentų. Jie itin svarbūs, nes čia nurodomi mokslo metai, kurie ne tik straipsniuose, bet ir enciklopedinio pobūdžio leidiniuose įvairuoja.

Straipsnio autorės asmeniniame archyve saugomi pedagogės, germanistės Aldonos Šmulkštienės (Albino brolio Vinco žmonos) pasakojimai, jos sūnaus Lino Šmulškčio mintys apie savo dėdę ir krikšto tėvą, taip pat dr. A. Šmulškčio bendraklasių dr. kun. Viktoro Rimšelio MIC ir dr. Petro Kisieliaus atsiminimai. Saugomi ir dr. Albino Šmulškčio laišakai, rašyti straipsnio autorei (susirašinėjimas vyko nuo pažinties pradžios, t. y. 1991 m. iki dr. A. Šmulškčio mirties) bei paties dr. A. Šmulškčio pasakojimai, užrašyti straipsnio autorės.

A. Šmulškčio veikloje išskyrėme tris pagrindines kryptis: mediciną, literatūrą, istoriją, kurias jis gebėjo sujungti viena glaudžia sija trimis aspektais: meile, pagarba ir pagalba – mecenavimu. Dr. A. Šmulkštys materialėjančioje visuomenėje tapo ryškiu dvasingumo pavyzdžiu, savo tautos ir valstybės mylėtoju, besididžiuojančiu savo krašto garbinga praeitimi, besidžiaugiančiu didžiaviriais ir dirbančiu tautos gėriui, taigi – patriotu plačiąja prasme.

VAIKYSTĖ, MOKSLO METAI

Albinas Šmulkštys gimė 1918 m. sausio 2 d. – Asiūklių kaime, Gudelių valsčiuje, Marijampolės apskrityje. Albinui sulaukus vienerių, mirė tėvas (kaip yra rašęs A. Šmulkštys – 1919 m. ar 1920 m.)³⁸,

o dar po poros metų (1921 m. ar 1922 m.)³⁹ neteko ir motinos.

Albinas su dviem metais vyresniu broliu Vincu augo pas dėdę – tėvo brolių ūkininką Petrą Šmulkštį, griežtai auk-

lėjamas močiutės, pasak dr. p. Kisieliaus „kad neišdyktų“. Tolimas šios šeimos giminaitis – Kauno universiteto profesorius Vincas Mykolaitis-Putinas – mėgo svečiuotis pas Petrą Šmulškštį, pasėdėti prie Jotvingių piliakalnio. Albinas ne kartą stebėjo svajojantį poetą. Gal tad ir neatsitiktinai savo posmus Albinas vėliau pasirašinės Jotvingio slapyvardžiu. Ir vyresnis dr. Albino brolis Vincas tapo veikliu visuomenininku⁴⁰. Tad vaikystės aplinka Albinui tapo svarbiu dvasingumo ugdymo pagrindu.

1924 m. Albinas pradėjo lankyti Marijampolės pradžios mokyklą. 1928 m. ją baigęs, mokėsi Marijampolės Marijonų gimnazijoje. Šis laikotarpis, kaip jis pats yra kalbėjęs, buvo prasmingas požiūriu į savo tautos istoriją formavimui, gilios pagarbos jos praeičiai suvokimui. Jam neišdildomą įspūdį paliko gimnazijos

direktorius Jonas Totoraitis, klasės auklėtojas Antanas Kučinskas, kun. Jonas Stakauskas. Tai jie, kaip teigė dr. A. Šmulškštys, ir suformavo jo požiūrį ir gilią pagarbą tautos praeičiai. Gimnazijoje bendravo su bendraklasiais ir kiek vyresniais, ilgainiui žymiais tapusiais asmenimis: vysk. Pranciškus Braziu MIC, Augustinu Rubiku, Pranu Garšva, gydytoju dr. Petru Kisieliu, dr. kun. Viktoru Rimšeliu MIC, inžinieriumi Petru Brizgiu ir kt. Tad meilė, pagarpa ir dėmesys knygai, savo krašto istorijai jam buvo įdiegti nuo jaunystės dienų.

1937 m. Albinas sėkmingai išlaikė Marijampolės Marijonų gimnazijos abiturus egzaminus. Dėdė Petras gabius ir stropius velionio brolio Jono vaikus leido toliau į mokslus. Albinas pradėjo studijuoti meną, vėliau literatūrą ir galiausiai – mediciną.

STUDIJOS LIETUVOJE

Istoriografinėje dalyje minėtose enciklopedijose, enciklopedinio pobūdžio leidiniuose, žinynuose bei knygoose, kuriose pateikiamos asmenybių biografijos labai įvairuoja dr. Albino Šmulškščio mokslo metai Kaune ir Vilniuje. Rašantys apie Albiną Šmulškštį biografinio pobūdžio straipsnius kartoja tas klaidas (jos taip pat skirtingos, nes remtasi skirtingais leidiniais!). LCVA rasti paties Albino Šmulškščio rašyti datuoti pareiškimai Vilniaus universiteto rektoriui leidžia ištaisyti įsisenėjusias ir vis kartojamą klaidą.

Remiantis archyvine medžiaga sužinome, kad A. Šmulškštys Lietuvoje stu-

dijavo 1937–1944 m. Ši septynerių metų studijų laikotarpį suskirstėme į du tarpsnius: Kauno (1937–1940) ir Vilniaus (1940–1944).

Mokslai Kaune. Nuo 1937 m. A. Šmulškštys mokėsi Kauno meno mokykloje, o 1940 m. persikėlęs į Vilnių meno studijas tęsė Vilniaus dailės akademijoje.

Nuo 1938 m. rugsėjo 15 d. Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Teologijos-filosofijos fakultete Filosofijos skyriuje pradėjo studijuoti lietuvių kalbą ir literatūrą. Mokėsi ne tik 1938 ir 1939 metais, bet ir 1940 m. pavasarį – VDU baigė pavasario semestrą. 1939–1940 m. išlaikė 11 egzaminų bei visas reikiamas

įskaitas⁴¹. A. Šmulškštys studijavo kartu su Vytautu Mačerniu, Broniumi Krivicu, Mamertu Indriliūnu bei kitais.

Mokslai Vilniuje. 1940 m. perkeliant į Vilnių kai kurias specialybes, A. Šmulškštys pradėjo studijuoti Vilniaus universitete (VU) Humanitarinių mokslų fakultete Filologijos skyriuje lietuvių kalbą ir literatūrą. Litanistines studijas baigė 1942 m. birželio 5 d.: Vilniaus universitete išlaikė baigiamuosius lietuvių literatūros egzaminus, ir parašęs bei apgynęs diplomini darbą apie Maironio *Jaunąją Lietuvą*, gavo diplomuoto lituanisto vardą.

Reikia pasakyti, kad, baigęs lituanistiką, nesitenkino tomis žiniomis ir tęsė mokslus: 1942–1944 m. VU studijavo mediciną. 1943 m. kovo 17 d. okupacijai vokiečių valdžiai uždarius universitetą, medikai, kaip yra pasakojęs A. Šmulškštys, rinkdavosi „pro užpakalines duris“ – chemijos fakulteto patalpose. Jis yra pasakojęs Laimučii Geniui, kad Medicinos fakulteto profesoriai ir dėstytojai davė puikius specialybės pagrindus. Ypač pagarbiai kalbėjo apie Sketerį, Žilinską ir kitus⁴².

Literatūra ir nuorodos

¹ *Lietuvių enciklopedija*. – Bostonas, 1964, t. 30, p. 66–67.

² *Jungtinių Amerikos Valstijų Lietuviai*. Biografijų žinynas II tomas. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2002, t. 2, p. 357.

³ V. Vanagas. *Lietuvių rašytojų sąvadas*. – Vilnius, 1996, p. 328.

⁴ *Lietuvos rašytojų sąjunga: žinynas lietuvių ir anglų kalbomis* / parengė Valentinas Sventickas, Jonas Linkevičius, Nijolė Vėgelienė. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002, p. 74.

⁵ *Gaja. Ateitininkų medikų korporacija* / Redaktoriai: dr. V. Šaulys, dr. J. Meškauskas, dr.

Vokiečių okupacijos metu dalis studentų, siekdami apsaugoti nuo vežimo darbams į Vokietiją arba verbavimo į kariuomenę, stojo tarnauti gaisrininkais. A. Šmulškščio bičiulis, tuo metu buvęs vietiniu administratoriumi Svyriuose (rinko vietinę darbo jėgą Vokietijai), išrašė pažymėjimą, kad Albinas Šmulškštys netinkamas kariuomenei – taip apsaugojo nuo galimų netikėtų pavojų⁴³.

A. Šmulškštys yra pasakojęs apie Kazimierą Vėverskį, suvienijusį atsargos karininkus, ir vokiečių okupacijos metu Vilniuje įsteigusį Lietuvos Laisvės gynėjų armiją. Steigiamajame susirinkime kartu su karininkais dalyvavo ir civilis asmuo – Albinas Šmulškštys. Mat jo dėdė, malūno savininkas Petras Šmulškštys, padėjo K. Vėverskiui pirkti ginklus. Dera pažymėti, kad šį faktą išsiaiškinę vokiečiai p. Šmulškštį buvo pasodinę į kalėjimą⁴⁴.

Kitas svarbus A. Šmulškščio bičiulių užfiksuotas faktas liudija, kad Albinas – 1941 m. birželio sukilimo dalyvis, „Lietuvių fronto bičiulių“ sąjūdžio dalyvis. Artėjant frontui Albinas sugrįžo į gimtąją Suvalkiją, iš ten pasitraukė į Vakarus.

K. G. Ambrozaitis. – Chicago: Lituanistikos tyrimo ir studijų centras, 2005, p. 153, 156, 250, 257, 352.

⁶ V. Auryla. Albinas Šmulškštys // *Lietuvių egzodo vaikų ir jaunimo literatūra: 1945–1990*. – Kaunas, 2002, t. 1, p. 618–619.

⁷ A. Vasiliauskienė. Dr. Albinas Šmulškštys: Between spirituality and materiality // *Historiae scientiarum Baltica '06* Vilnius – Kaunas. XXII Baltic Conference on the history of science, t. 2. – Vilnius–Kaunas, 2006, p. 120–121.

⁸ A. Vasiliauskienė. Gydytojo Albino Šmulškščio – studento mediko vilniečio – gyvenimo vingiai // *Vilniaus medicinos istorijos almanachas*,

- t. 2 / Redaktorius Aurimas Andriušis. – Vilnius: Medicina, 2006, p. 346–357.
- ⁹ V. Bielskytė. Istorinio filmo premjera Panevėžyje // *Lietuvos aidas*, 2000, liepos 13, p. 11; V. Bielskytė. Susitikimas Panevėžyje // *Lietuvos aidas*, 1995, liepos 19, p. 2.
- ¹⁰ I. Breivienė. A. Šmulskštys: Žmogus be savybių – tai amerikonas // *Sekundė*, 1998, vasario 2, p. 9.
- ¹¹ L. Genys. „Lietuvoje ligoniai miršta nuo ligų, Amerikoje – nuo gydytojų“ – pasakė grįžęs į Lietuvą gyventi 44 metų gydytojo praktiką turintis Albinas Šmulskštys, prieš keletą savaičių pradėjęs darbą privačioje šeimos klinikoje // *Panevėžio rytas*, 1994, gruodžio 16, Nr. 246, p. 5; L. Genys. Penkiasdešimt metų po pasaulį klatojęs lietuvis sugrįžo į gimtąjį kraštą gydyti ne tik tautiečių kūno, bet ir sielos // *Lietuvos rytas*, 1994, gruodžio 24, p. 37.
- ¹² A. Guščius. Į Tėvynę – gyvenimo rudenį // *Gimnasis kraštas*, 1995, birželio 1–7, Nr. 21, p. 3.
- ¹³ J. Jasėnas. Žilagalvis Jotvingis Respublikos gatvėje // *Žemaičių saulutė*, 2005, gegužės 27, Nr. 21, p. 8; J. Jasėnas. Žmogus, miestui padovanojęs širdį (Rašytojo, mecenato Albino Šmulskščio pirmosios mirties metinėms paminėti) // *Tėvynė*, 2005, spalio 5, Nr. 78, p. 5.
- ¹⁴ J. Kazokaitis. Pusę amžiaus praleidęs Amerikoje, nusprendė apsistoti Panevėžyje // *Sekundė*, 2001, lapkričio 3–4. Priedas „Savaitgalis“, p. 1–2.
- ¹⁵ Z. Kukuraienė. Apie užaugusį prie Jotvingių piliakalnio // *Panevėžio balsas*, 1995, spalio 28, Nr. 254, p. 3.
- ¹⁶ L. Lapinskienė. Aš – gydytojas ir nusikaltęs liuanistikai // *Katalikų pasaulis*, 1996, Nr. 10, p. 13; L. Lapinskienė. Esu laimingas, sugrįžęs į tėvų žemę // *Voruta*, 1996, rugpjūčio 1–15, Nr. 29–30, p. 13, 16; L. Lapinskienė. Prikelti praeitį // *Literatūra ir menas*, 1997, kovo 15, Nr. 11, p. 10.
- ¹⁷ L. Lapėnienė. Besiruošiantis išvykti skulptorius bibliotekai dovanuoja vieną savo darbą // *Sekundė*, 2004, kovo 10–11, Nr. 57, p. 4; L. Lapėnienė. Kurkime valstybę ant laimės pamatų // *pozicija*, 1995, rugsėjo 17–24, p. 1, 2.
- ¹⁸ E. Mezginaitė. Žygis per istorijos ir pasakų laukus // *Literatūra ir menas*, 2004, spalio 1, p. 23.
- ¹⁹ A. Naujokaitis. „Į Laisvę“ fondo sukaktys // *Literatūra ir menas*, 2001, rugpjūčio 17, p. 2.
- ²⁰ G. Rinkūnienė. Grojantis prieš vėją V. Kudirka puoš biblioteką // *Panevėžio balsas*, 2004, Kovo 9, p. 2; G. Rinkūnienė. Keturios pono Albino idėjos, skirtos Lietuvos gerovei // *Panevėžio balsas*, 1996, sausio 28, Nr. 23, p. 3; G. Rinkūnienė. Legendomis paremtas filmas – atgaila už neįkurtą Lietuvą // *Panevėžio balsas*, 1999, spalio 2, p. 12, 13.
- ²¹ A. Vasiliauskienė. Albinas Šmulskštys – daktaras, gydantis ne tik kūnus, bet ir sielas // *Voruta*, 1995, liepos 1–31, Nr. 25–27, p. 17; A. Vasiliauskienė. Albinas Šmulskštys – reta asmenybė // *Lietuvos aidas*, 2006, birželio 6, Nr. 127, p. 7; birželio 7, Nr. 128, p. 7; birželio 8, Nr. 129, p. 7; birželio 9, Nr. 130, p. 7; A. Vasiliauskienė. *Akmenuotas patrioto kelias*. – Vilnius: Regnum fondas, 2001, p. 65–66; A. Vasiliauskienė. Dr. Albinas Šmulskštys – dėmesys istorijai ir dvasinėms vertybėms // *Draugas*, 2006, gegužės 6, Nr. 88, p. 5, 11; A. Vasiliauskienė. Poetinės dvasios medikas, žymus mecenatas // *Sandrava*. Lietuvos maironiečių draugijos laikraštis, 2005, rugsėjis, Nr. 2, p. 14; A. Vasiliauskienė. Poezijos vakaras Panevėžyje // *Apžvalga*, 1995, birželio 9–15, Nr. 23, p. 5.
- ²² B. Vertelka. Kelionė į tėvynę truko 50 metų // *XXI amžius*, 1998, vasario 25, p. 3; B. Vertelka. Filmas apie žilą senovę // *XXI amžius*, 2000, liepos 19, Nr. 55, p. 5; B. Vertelka. 50 metų užtrukusi kelionė į Tėvynę // *Savininkas*, 1995, sausio 27, p. 5.
- ²³ V. Žigienė. Daktarui įdomiausias – ankstauro ryto valandos // *Panevėžio balsas*, 2000, rugpjūčio 5, p. 8
- ²⁴ [Autorius nenurodytas]. Pradėtas Valdovų rūmų atstatymas // *Statyba ir architektūra*, 2002, Nr. 6, p. 43; [Autorius nenurodytas]. Valdovų rūmams – solidi parama inkognito // *Verslo žinios*, 2002, gegužės 29, p. 15; Eltos ir „Lietuvos ryto“ inf. Dosnus mecenatas // *Lietuvos rytas*, 2002, gegužės 29, p. 13; L. Jonušas. Valdovų rūmų atkūrimo rėmėjų ratas didėja // *Lietuvos aidas*, 2002, birželio 5, p. 5; Valdovų rūmų paramos fondo informacija. Auka Lietuvos valdovų rūmų atstatymui // *Voruta*, 2002, birželio 8, p. 4; Valdovų rūmų paramos fondo informacija. Po dviejų mėnesių dr. Albinas Šmulskštys pervėdė dar 10 000 Lt // *Voruta*, 2002, liepos 5, p. 6; V. Žigienė. Paaukojęs tūkstančius litų, pavardę nuslėpė. Įminta dosnaus Valdovų rūmų atstatymo mecenato paslaptis – tai panevėžietis Albinas Šmulskštys // *Panevėžio balsas*, 2002, gegužės 31, Nr. 123, p. 3.
- ²⁵ V. Auryla. Šmulskštys Albinas. Negirdėtos neregėtos pasakos // *Lietuvių egzodo vaikų ir jaunimo literatūra: 1945–1990*, Kaunas, 2002, t. 1, p. 620–624; [Autorius nenurodytas] Mūsų sve-

- čas – Albinas Šmulskštys // *Buitis*, 1994, Nr. 9, p. 4; I. Purišienė. „Viešpats“ // *Valstiečių laikraštis*, 2002, gruodžio 31, p. 11; Z. Kukuraiteienė. Apie užaugusį prie Jotvingių piliakalnio // *Panevėžio balsas*, 1995, spalio 28, Nr. 254, p. 3
- ²⁶ V. Bielskytė. Istorinio filmo premjera Panevėžyje // *Lietuvos aidas*, 2000, liepos 13, p. 11; I. Grigaliūnaitė. Kino filmo premjeroje neišvengta mitingo elementų // *Sekundė*, 2000, liepos 8–9, Nr. 157, p. 3; liepos 11, p. 3; V. Januševičienė. Kinas // *Panevėžio rytas*, 1999, lapkričio 19, p. 6; V. Januševičienė. Netradiciniai žmonės kūrė kiną // *Panevėžio rytas*, 2000, liepos 8, p. 7; G. Rinkūnienė. Legendomis paremtas filmas – atgaila už neįkurtą Lietuvą // *Panevėžio balsas*, 1999, spalio 2, p. 12, 13; V. Petrauskienė. Į gimtinę grįžusio užgaida – kurti filmą // *Lietuvos rytas*, 1999, lapkričio 26. Priedas „Savaitgalis“, p. 13; G. Šinkūnienė. Po filmo premjeros tik šunims kaulų nemėtė // *Panevėžio balsas*, 2000, liepos 11, Nr. 159, p. 4; B. Vertelka. Filmas apie žilą senovę // *XXI amžius*, 2000, liepos 19, Nr. 55, p. 5.
- ²⁷ V. Bielskytė. Susitikimas Panevėžyje // *Lietuvos aidas*, 1995, liepos 19, p. 2; A. Vasiliauskiene. Poezijos vakaras Panevėžyje // *Apžvalga*, 1995, birželio 9–15, Nr. 23, p. 5.
- ²⁸ Albinas Šmulskštys (1918 01 02–2004 09 22): in memoriam // *Literatūra ir menas*, 2004, spalio 1, p. 23; Albinas Šmulskštys (1918 01 02–2004 09 22): [rašytojas ir mecenatas: nekrologas] // *Lietuvos aidas*, 2004, rugsėjo 24, p. 14; Albinas Šmulskštys-Jotvingis: (2004 m. rugsėjo 22 d.): [nekrologas] // *Panevėžio balsas*, 2004, rugsėjo 24, p. 12.
- ²⁹ R. Sidrys. Paskutinis Jotvingis // *Draugas*, 2005, spalio 28, Nr. 210, p. 5; spalio 29, Nr. 211, p. 5; lapkričio 1, Nr. 212, p. 5; P. Kisielius. Paskutinis Jotvingis. Ne visi skelbiami šventaisiais // *Draugas*, 2005, lapkričio 2, Nr. 213, p. 5; lapkričio 3, Nr. 214, p. 5; V. Volertas. Paskutinis Jotvingis. Apie a.a. dr. Albiną Šmulškštį, gydytoją ir geradarį // *Draugas*, 2005, lapkričio 4, Nr. 215, p. 5.
- ³⁰ J. Banionis. XII Scientia et Historia konferencija // *Mokslas ir gyvenimas*, 2006, Nr. 5, p. 28–29.
- ³¹ A. Vasiliauskiene. Dr. Albinas Šmulskštys: Between spirituality and materiality // *Historiae scientiarum Baltica '06 – Vilnius–Kaunas. XXII Baltic Conference on the history of science*, t. 2, Vilnius–Kaunas, 2006, p. 120–121.
- ³² A. Vasiliauskiene. Gydytojo Albino Šmulškščio – studento mediko vilniečio – gyvenimo vingiai // *Vilniaus medicinos istorijos almanachas*, t. 2 / Redaktorius Aurimas Andriūšis. – Vilnius: Medicina, 2006, p. 346–357.
- ³³ Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka. Rankraščių skyrius (toliau: PAVB RS). F 53.
- ³⁴ Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau: LCVA). F. R 856. Ap. 1. B. 390; B. 676.
- ³⁵ Dr. Aldonos Vasiliauskiene's asmeninis archyvas.
- ³⁶ Tai jo autobiografija (lietuvių ir anglų kalbomis), kūrybos dokumentai: eiliuota kūryba, publicistika, vertimų rankraščiai, *Negirdėtų neregėtų pasakų* parengiamoji medžiaga, Gercigės pilies tyrinėjimų medžiaga, laiškai *Katalikų pasaulio*, *Naujojo židinio* redakcijoms, privatiems asmenims (Jurgai Ivanauskaitei, Kęstučiui Girniui, Seimo nariams – dėl Valdovų rūmų statybos). Laiškai A. Šmulškščiui: Mindaugo Bloznelio, Kazio Bradūno, Arvydo Juozaičio, Juozapo Strauko, Prano Veverskio, Chosės Zaksienės, giminaičių ir kt. Vaizdiniai dokumentai: *Negirdėtų neregėtų pasakų* iliustracijų eskizai, portretinės, visuomeninės veiklos, ekskursijų nuotraukos. Kitų asmenų dokumentai: keli kunigo rašytojo Antano Šmulškščio Paporonio dokumentai, mokslininkės Elenos Burdulienės tyrinėjimų duomenys spindulinei ligai gydyti, Prano Veverskio publicistinės poemos *Veversia-da* (1996) rankraštis.
- ³⁷ *Rankraščių rinkinių rodyklė* / Sudarytoja Stasė Mikeliūnienė. – Panevėžys: Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka, 2004, p. 39.
- ³⁸ LCVA. F R 856. Ap. 1. B. 390. L.59.
- ³⁹ Ten pat.
- ⁴⁰ A. Vasiliauskiene. Netektis. A.a. Vincas Šmulskštys (1916 vasario 16–1998 kovo 9) // *Draugas*, 1998, balandžio 17, Nr. 75, p. 5; A. Vasiliauskiene. Vincas Šmulskštys // *Voruta*, 1998, balandžio 4, Nr. 14, p. 2.
- ⁴¹ LCVA. F R 856. Ap. 1. B. 390. L. 60.
- ⁴² L. Genys. „Lietuvoje ligoniai miršta nuo ligų, Amerikoje – nuo gydytojų“ – pasakė grįžęs į Lietuvą gyventi 44 metų gydytojo praktiką turintis Albinas Šmulskštys, prieš keletą savaičių pradėjęs darbą privačioje šeimos klinikoje // *Panevėžio rytas*, 1994, gruodžio 16, Nr. 246, p. 5.
- ⁴³ A. Vasiliauskiene. Albinas Šmulskštys – daktaras, gydantis ne tik kūnus, bet ir sielas // *Voruta*, 1995, liepos 1–31, Nr. 25–27, p. 17.
- ⁴⁴ A. Vasiliauskiene. Albinas Šmulskštys – daktaras, gydantis ne tik kūnus, bet ir sielas // *Voruta*, 1995, liepos 1–31, Nr. 25–27, p. 17.

B. d.